

REMISSYTTRANDE

2024-10-17

FRA beteckning
Dnr 2024FRA1079-3Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Enheten för samhällsplaneringEr handläggare
Matilda ToftErt datum
2024-06-17Er beteckning
LI2024/ 01326FRA handläggare
Fanny Björklund

FRA föreg. datum

FRA föreg. beteckning

Betänkandet Digitala fastighetsköp & Förförsköpsrätt vid fastighetstransaktioner (SOU 2024:38) samt Lantmäteriets rapport Digitala rättshandlingar på fastighetsrättens område (LM2023/061778)

Försvarets radioanstalt (FRA) har – från de utgångspunkter myndigheten har att beakta – inga synpunkter på delarna av betänkandet som rör digitala fastighetsköp eller på Lantmäteriets rapport.

FRA välkomnar – från samma utgångspunkter – översynen av behovet av statlig förförsköpsrätt i delarna av betänkandet som rör förförsköpsrätt vid fastighetstransaktioner. I denna del har FRA följande synpunkter.

Rubrikerna i yttrandet är hämtade från betänkandet.

8.2 Det militära försvaret

FRA önskar här särskilt framhålla att det inte finns en generellt tillämplig uppdelning av vilka myndigheter och aktörer som ska anses ingå i respektive del av totalförsvaret.¹

¹ Jfr. bl.a. Prop. 2014/15:109 s. 51 f., Prop. 2020/21:30 s. 88f., Ds 2023:34 s. 23–26.

I betänkandet beskrivs FRA som en stödmyndighet till Försvarsmakten för att lösa den militära delen av totalförsvaret.² FRA håller inte med om denna beskrivning.

FRA är en del av svensk underrättelsetjänst med uppgift att bedriva försvarsunderrättelseverksamhet till stöd för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik samt i övrigt för kartläggning av yttre hot mot landet enligt lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet. Inom försvarsunderrättelseverksamheten ska FRA bedriva signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (LSF). FRA bedriver signalspaning i syfte att kartlägga bl.a. yttre militära hot, internationell terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet, allvarliga yttre hot mot samhällets infrastrukturer, främmande underrättelseverksamhet mot svenska intressen och övriga internationella företeelser som har betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. All signalspaning är riktad mot utländska förhållanden och sker på uppdrag av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen inom Polismyndigheten. Delgivning av underrättelserapporter sker primärt till dessa inriktande uppdragsgivare, av vilken regeringen är den främsta uppdragsgivaren och mottagaren av dessa rapporter.

FRA bedriver även cybersäkerhetsverksamhet. FRA får efter begäran stödja sådana statliga myndigheter och enskilda verksamhetsutövare som hanterar information som bedöms vara känslig från sårbarhetssynpunkt eller i ett säkerhets- eller försvarspolitiskt avseende. FRA ska särskilt kunna stödja insatser vid nationella kriser med IT-inslag, medverka till identifiering av inblandade aktörer vid IT-relaterade hot mot samhällsviktiga system, genomföra it-säkerhetsanalyser, och ge annat tekniskt stöd.

Sammanfattningsvis bedriver FRA försvarsunderrättelseverksamhet till stöd för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. FRA bedriver också cybersäkerhetsverksamhet till stöd för de mest skyddsvärda verksamheterna. Mot denna bakgrund anser FRA dels att beskrivningen av FRA som enbart en stödmyndighet till Försvarsmakten för att lösa den militära delen av totalförsvaret är felaktig, dels att FRA likaledes ska anses vara en del av det civila försvaret.

Utifrån detta kommer yttrandet härefter beakta de aspekter av betänkandet som rör både det militära och civila försvaret.

² Se avsnitt 8.2.3, s. 158.

13.3.2 Inhämtande av information vid handläggning av ett förköpsärende och 13.3.3 Samverkan inför beslut om utövande av förköpsrätt

Utredaren har föreslagit att regeringen ska få bestämma vilka myndigheter som ska åläggas en uppgiftsskyldighet i samband med handläggning av ett förköpsärende, d.v.s. att på begäran av länsstyrelsen lämna uppgift om det behövs för att länsstyrelsen ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt förköpslagen.³

Utredaren har vidare föreslagit att länsstyrelsen vid sin utredning ska samverka med de statliga myndigheter som regeringen bestämmer.⁴

Avseende dessa förslag har FRA i huvudsak två synpunkter att lämna.

FRA bör undantas från uppgiftsskyldigheten

FRA saknar en analys av hur förslaget om uppgiftsskyldighet förhåller sig till den försvarsunderrättelseverksamhet som FRA bedriver och den lagstiftning som styr verksamheten.

FRA bedriver försvarsunderrättelseverksamhet till stöd för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik samt i övrigt för kartläggning av yttre hot mot landet. Inriktning av FRA:s signalspaning får anges endast av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen i Polismyndigheten. All inhämtning genom signalspaning kräver tillstånd från Försvarsunderrättelsesdomstolen. Inhämtning genom signalspaning får som huvudregel inte avse signaler mellan en sändare och mottagare som båda befinner sig i Sverige enligt gällande lagstiftning. Om sådana signaler inte kan avskiljas redan vid inhämtningen ska upptagningen eller uppteckningen förstöras så snart det står klart att sådana signaler har inhämtats. I lagstiftningen finns även andra bestämmelser om förstöring av inhämtade uppgifter, bl.a. om innehållet saknar betydelse för signalspaningen.⁵

Därutöver är uppgifter i FRA:s underrättelser synnerligen skyddsvärda och omfattas bl.a. av försvarssekretess enligt 15 kap. 2 § OSL. Av uppgifterna kan man dra slutsatser om både den övergripande inriktning av försvarsunderrättelseverksamheten som beslutats av regeringen och den närmare inriktning av signalspaningen som är en

³ 10 § i förslaget till statlig förköpslag.

⁴ 11 § i förslaget till statlig förköpslag.

⁵ 2 a och 7 §§ LSF.

förutsättning för att signalspaning ska få bedrivas. Vidare kan man av uppgifterna direkt eller indirekt få kunskap om bl.a. FRA:s medel, metoder, förmåga och källor.⁶

Även information om huruvida en person förekommer eller inte inom FRA:s försvarsunderrättelseverksamhet omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § OSL.

Mot denna bakgrund anser FRA att myndigheten uttryckligen ska undantas från uppgiftsskyldigheten i 10 § i förslaget till statlig förköpslag.

Det behövs ytterligare utredning om samverkan mellan länsstyrelsen och myndigheterna inom totalförsvaret

De myndigheter och aktörer som på olika sätt ingår i totalförsvaret har skilda uppdrag och behov. FRA:s uppfattning är att det sannolikt oftast kommer att vara respektive myndighet inom totalförsvaret som kommer att ha bäst förutsättningar att kunna identifiera anmälda överlåtelser som skulle kunna vara av intresse att förköpa för den egna verksamheten.

Utifrån länsstyrelsens uppdrag kan det ifrågasättas om länsstyrelsen självständigt har tillfredsställande kunskap och information om vilka behov de olika myndigheterna inom totalförsvaret har och kommer ha över tid för att kunna fatta beslut om att inleda ett förköpsärende eller ej. FRA anser att det inte är tillräckligt att ange att det kan komma att behövas särskild kunskap för att identifiera de överlåtelser som kan vara av betydelse för det militära och civila försvaret. FRA:s uppfattning är att sådan kunskap snarare kommer vara en förutsättning för att länsstyrelsen effektivt ska kunna ha möjlighet att identifiera de överlåtelser som kan vara av betydelse för det militära och civila försvaret.

Utifrån vad som nu framhållits är det FRA:s uppfattning att samverkan mellan länsstyrelsen och myndigheter inom totalförsvaret kommer att vara central. FRA anser emellertid att det skulle behövas ytterligare utredningsinsatser om hur och i vilken utsträckning länsstyrelsen ska samverka med myndigheterna inom totalförsvaret, både innan och efter ett beslut om inledande av ärende om utövande av statlig förköpsrätt.⁷

21.3.4 I vilken ordning ska beslut om utövande av statlig förköpsrätt överklagas?

FRA bedömer att beslut om utövande av statlig förköpsrätt kommer innehålla bedömningar i försvars- och säkerhetsfrågor som kommer ha betydelse för Sveriges

⁶ Prop. 2018/19:96 s. 25.

⁷ Jfr betänkandet *Granskning av utländska direktinvesteringar* (SOU 2021:87), avsnitt 12.4, s. 453–460.

FRA

säkerhet. Beaktat de intressen förköpslagen är tänkt att stävja och gynna kommer beslut troligen också aktualisera utrikes- och säkerhetspolitiska avvägningar.

FRA anser att det, beaktat vad som nu anförts, varken är ändamålsenligt eller lämpligt att eventuella överklaganden av beslut om utövande av statlig förköpsrätt prövas av allmän förvaltningsdomstol. FRA välkomnar därför utredarens förslag att beslut om utövande av statlig förköpsrätt ska få överklagas till regeringen.

I detta ärende har C FRA Charlotta Gustafsson beslutat. I den slutliga handläggningen har också deltagit biträdande chefsjuristen Jessica Sjöstrand, C GD:s stab Marika Dagenbrink och juristen Fanny Björklund (C JUR:s kansli/rättsenheten), tillika föredragande.

Försvarets radioanstalt

Charlotta Gustafsson

Fanny Björklund

FRASändlistaExternt för kännedom

Försvarsdepartementet/EFU

Försvarsdepartementet/Rättssekretariatet

Internt FRA

GD

ÖD

C JUR

Biträdande C JUR

C GD:s stab

C KOM

AC

C JUR:s kansli/C Rätts